

Népének és felekezetének támogatását élete fő céljának tartotta. 1845-től, azaz harminc éves korától fogva, tagja a Főtanácsnak, ettől kezdve pedig minden egyházi mozgalomban részt vesz. Választott vagy tiszteletbeli tagja a különböző egyházi bizottságoknak, intézményeknek és szervezeteknek. E ragaszkodásnak kifejezése az az élehangú, alaposan indokolt beszéd, melyet 1868-ban az országgyűlésen az unitáriusokat megillető segély tárgyában mond el.

Berde Mózes életművének mintegy megkoronázása társadalmi szolgálata: az a végrendelete, amelyben jól megfontolt feltételek mellett, fejedelmi vagyont hagyományoz az unitárius egyházra.

A hagyomány anyagi értéke alig túlozható, de két tényező szinte egyedülállóvá teszi. Az egyik az, hogy ez a hatalmas adomány saját alkotó munkájának az eredménye, hiszen otthonról csaknem mint szegény ember indult el. A történelemből sok nagy adományozót, mecénást ismerünk. Maga a név adója, Maecenas, egy óriási birodalom vezéralakja, s mint a költő, Horatius, aki maga is bőven részesült adományából, megállapítja, „királyi ősöktől származott“, tehát örökölt vagyona volt. A másik az, hogy Berde e tettevel társadalmi szolgálatot teljesít, a tehetséges, szegény ifjaknak akar lehetőséget teremteni a tanulásra, az előhaladásra, azzal az elgondolással, hogy azután ők maguk is ilyen társadalmi szolgálatot teljesítsenek. Az ő adományozása tette lehetővé a székelykeresztúri gimnázium felszerelésének biztosítását, a kolozsvári kollégium új épületének felépítését, a tanárok felsegélyezését és, ami szinte egyedülálló a történelemben, egy eredeti, külön segélyezési módszer, a cipó-rendszer létesítését. Ennek alapján Kolozsváron 100, Tordán 50, Székelykeresztúron 50 diák kaphatott naponta „három egészséges, jó tápláló cipót, minőt egy erdélyi 16 kupás vékából 60 darabot“ szoktak süttetni. A cipóban részesülő diákok, jó tanulmányi előmenetelük mellett, kötelesek voltak a szegényebb sorsú tanulókat ingyen tanítani és a gimnázium elvégzése után bizonyos meghatározott összeget fizetni a közjó előmozdítására. Ahogy ma mondanánk, láncreakciót biztosító alapítvány volt ez, olyan társadalmi szolgálat, amely további társadalmi szolgálatot eredményezett.

Berde Mózesre emlékezve az alkotó munkát, a versenyszellemet, a küzdést, a ragaszkodást és a társadalmi szolgálatot kell tartanunk azoknak az értékeknek és módszereknek, amelyeket alkalmazva és gyakorolva, nemcsak beszélünk róla, hanem követjük is az ő példáját!

BIBLIAI FOGALMAK

ISMERET

- Zsolt 19,9 Az Úr rendelkezései helyesek, megörvendeztetik a szívet. Az Úr parancsolata világos, ragyogóvá teszi a szemet.
- Zsolt 119,111 Intelmeidet kaptam örökségül örökre, azok örvendeztetik szíveimet.
- Péld 2,6 Csak az Úr ad bölcsességet, szájából ismeret és értelem származik.

- Dán 2,21b—22 Ő ad bölcsességet a bölcséknek és tudományt a nagy tudósoknak. Ő tárja fel a mélyen elrejtett titkokat; tudja mi van a sötétségben, és nála lakik a világosság.
- Hózs 2,22 Eljegyezlek magamnak a hit ajándékával, és megismered az Urat.
- Kol 1,9 Ezért tehát... szüntelenül imádkozunk és könyörgünk értetek, hogy tökéletesen ismerjétek meg az ő akaratát, a Lélektől kapott teljes bölcsesség és megértés által.
- Jn 14,21a Aki befogadja parancsolataimat és megtartja azokat az szeret engem.
- Jn 8,32 Megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket.
- 1Kor 14,20 Ne legyetek gyermekek a gondolkozásban, hanem a rosszban legyetek kiskorúak, a gondolkozásban ellenben érettek legyetek.
- Róm 12,2 Változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek, mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.
- Kol 1,10 Éljetek az Úrhoz méltóan teljes mértékben az ő tetszésére, teremjetekek gyümölcsöt mindenfajta jó cselekedettel, és növekedjetekek az Isten ismeretében.

JUTALOM

- 1Kor 3,8 Aki ültet, és aki öntöz: egyforma, és mindegyik a maga jutalmát fogja megkapni fáradozásához méltóan.
- Lk 10,7 Méltó a munkás a maga bérére.
- Zsolt 28,4 Kezük munkája szerint fizess meg nekik.
- Zsid 11,6b Aki az Istent keresi, annak hinnie kell, hogy ő van; és megjutalmazza azokat, akik őt keresik.
- Ézs 61,8b Megadom munkájuk megérdemelt jutalmát, és örök szövetséget kötök velük.
- Fil 2,13 Mert Isten az, aki ébreszti bennetek az akarást és a cselekvést is az ő tetszésének megfelelően.
- Róm 2,6—7 Mert mindenkinek cselekedetei szerint fog megfizetni: azoknak, akik állhatatosan jót cselekedve törekcszenek dicsőségre, megbecsülésre, és halhatatlanságra, örök életet ad.
- Ruth 2,12 Fizessen meg tetteidért az Úr, legyen bőséges jutalmad az Úrtól.
- Lk 17,10 Azért tehát ti is, ha teljesítettétek mindazt, amit parancsoltak nektek, mondjátok ezt: Haszontalan szolgák vagyunk, azt tettük, ami kötelességünk volt.
- Mt 5,46 Mert ha azokat szeretítek, akik titeket szeretnek, mi a jutalmatok?
- Péld 11,18 A bűnös hamis keresményt szerez, de az igaz bérhez jut az, aki igazságot vet.
- Mt 20,4 Menjetekek ti is a szőlőbe, és ami jogosan megillet bennetekek, megadom nektek.
- Mt 25,21 Ura így szólt hozzá: Jól van, jó és hű szolgám, a kevesen hű voltál, sokat bízok rád ezután, menj be a te urad ünnepi lakomájára.
- Jn 4,36 Az arató jutalmat kap, és begyűjti a termést az örök életre, hogy együtt örüljön a vető és az arató
- Gal 6,7—8 Amit vet az ember, azt fogja aratni is: mert aki a testnek vet, az a testből arat majd pusztulást; aki pedig a Léleknek vet, a Lélekből fog aratni örök életet.

- 2Jn 8 Vigyázzatok magatokra, hogy ne veszítsétek el, amit elértünk munkánkkal, hanem teljes jutalmat nyerjétek.
- 2Tim 4,7—8 Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam, végezetre eltétetett nékem az igazság koronája, amelyet megad nékem az Úr.

ESZMÉK, GONDOLATOK

Szeressétek, amit hisztek! És hirdessétek, amit szerettek! (Augusztinus)

*

Senki sem tud igazán örülni, ha nincs benne szeretet. (Aquinoi Tamás)

*

Sokat kell az embernek olvasni, hogy megtudja, milyen keveset tud. (Laotse)

*

Másnak mindig bocsáss meg, magadnak sohasem (Seneca)

*

Ne elmélkedj többé arról, hogy milyennek kell lennie a jó embernek, hanem légy olyanná! (Marcus Aurelius)

*

Ember vagyok, semmi sem idegen tőlem, ami emberi. (Terentius)

*

A kegyesség cselekedeteiben szilárdan meg kell állanunk, mert az az igaz hit, mely a szeretet műveiben nyilvánul meg. (Dávid Ferenc)

*

Nem rendkívüli teljesítményeiből, hanem hétköznapi viselkedéséből állapíthatjuk meg, mire képes valakinek az erénye. (Pascal)

*

Soha nincs oly nyomorult idő, hogy az ember becsületes ne lehetne. (Shakespeare).

*

Az erkölcsi önismeret minden emberi bölcsesség kezdete. (Kant)

*

A munka pedig arra jó, hogy messze tartson tőlünk három nagy bajt: az unalmat, a bünt, a szükségét. (Voltaire)

*

A legjobb szer ahhoz, hogy ne gondolj nyomorúságodra — a munka. (Beethoven)

*